Dijous, 5 de novembre de 2026 – 20 h
Sala de Concerts
Palau Cambra

Benjamin Alard *& friends*
— *Falla i la reinvenció del clavecí*

Fitxa artística

Benjamin Alard, *clavicèmbal i director*
Miguel Colom, *violí*
Fernando Arias, *violoncel*
Álvaro Octavio, *flauta*
Ángel Luis Sánchez, *oboè*
Eduardo Raimundo Beltrán, *clarinet*

Programa

TOMÁS LUIS DE VICTORIA (1548-1611) - JOSÉ MARÍA SÁNCHEZ-VERDÚ (1968)
Tantum ergo (arranjament per a flauta, oboè, clarinet, violí i violoncel)

JOSÉ MARÍA SÁNCHEZ-VERDÚ
Las ínsulas extrañas (per a clavicèmbal, flauta, oboè, clarinet, violí i violoncel)

DOMENICO SCARLATTI (1685-1757)
4 Sonates per a clavicèmbal, K 159, K 461, K 208 i *K 118*

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685-1750)
Concert italià en Fa major, BWV 971

JUAN VÁSQUEZ (c. 1500 - c. 1560) - JOSÉ MARÍA SÁNCHEZ-VERDÚ
De los álamos vengo, madre (arranjament per a clarinet i violoncel)

MANUEL DE FALLA (1876-1946)
*Concert per a clavicèmbal i cinc instruments**

*Centenari de l'estrena de l'obra al Palau de la Música Catalana, el 5 de novembre de 1926

Biografies

Consulteu la biografia dels artistes al seu web oficial:

benjaminalard.net
edusklar.es/index.html
angelsanchezmoreno.com
fernando-arias.com/
contrapunto-fbbva.es/artistas/alvaro-octavio-diaz
contrapunto-fbbva.es/artistas/miguel-colom

Durada aproximada del concert:

60 minuts, sense pausa

#cambra #aniversaris

Qui en són els protagonistes?

Manuel de Falla i un grup de virtuosos que s'han reunit per fer música plegats entorn d'una obra del compositor andalús que es va estrenar al Palau de la Música Catalana el 1926. Acompanyant el gran clavecinista francès Benjamin Alard, molt conegut pel públic del Palau, hi ha el concertino de l'Orquesta Nacional de España (ONE), el violinista Miguel Colom; el catedràtic de violoncel Fernando Arias; el solista de flauta de l'ONE, Álvaro Octavio; el concertista d'oboè Ángel Luis Sánchez i el solista de clarinet-clarinet baix de l'ONE Eduardo Raimundo Beltrán, tots ells premiats en grans concursos internacionals i amb actuacions regulars en conjunts de referència. Juntament amb ells i Falla, també és protagonista el compositor i director José María Sánchez-Verdú, un dels grans compositors espanyols en l'actualitat.

Quines són les claus del concert?

En el 150è aniversari del naixement de Manuel de Falla i a cent anys de l'estrena al Palau del seu *Concert per a clavicèmbal i cinc instruments*, Alard i aquests intèrprets excepcionals reviuen aquesta obra decisiva que va obrir noves mirades a la música espanyola del segle XX fent servir un instrument propi del Barroc com el clavecí, però amb una estètica plena de modernitat. L'obra es contextualitza amb una mica de Bach i Scarlatti, dos grans del Barroc, i es porta al present amb Sánchez-Verdú i la seva obra *Las ínsulas extrañas* (2024) i d'adaptacions que va fer del cèlebre villancet del renaixentista Juan Vásquez (c. 1500-1560) *De los álamos vengo, madre* i l'himne sacre *Tantum ergo*, de Tomás Luis de Victoria (1548-1611).

A què has de parar atenció?

Cal fixar-se en com de modern pot arribar a sonar un instrument com el clavecí, nascut cap a finals del segle XIV (i oblidat després de la invenció del piano), en la genial inventiva de Manuel de Falla. Al *Concert per a clavicèmbal i cinc instruments* l'autor combina l'herència de la música antiga i de la popular hispànica amb la modernitat d'entreguerres. L'instrument dialoga com a solista amb un quintet de vent i corda que dona color i textura a una música sorprenent.

Sabies que…

Fa exactament cent anys, el 5 de novembre de 1926, es va estrenar al Palau de la Música Catalana el *Concert per a clavicèmbal i cinc instruments*, interpretat per la mítica pianista polonesa i intèrpret de clavecí Wanda Landowska, a qui estava dedicada l'obra. L'acompanyaven músics de l'Orquestra Pau Casals. Ella i Manuel de Falla, que va dirigir l'estrena, havien col·laborat, i el compositor andalús va oferir-se per crear-li un concert a mida. Va tardar tres anys a escriure'l.

Al concert d'avui, Benjamin Alard tocarà amb un clavicèmbal de dos teclats, de la marca Pleyel, *Grand Modèle*, fabricat a París cap al 1950. Rafael Puyana (Bogotà, 1931-París, 2013), que va donar aquest instrument a l'Arxiu Manuel de Falla, deia que *"aquest instrument presenta les mateixes característiques que el que van tenir a la seva disposició Manuel de Falla i Wanda Landowska per a la composició, l'estrena i l'enregistrament del Concert de Manuel de Falla"*.

El moble ha estat restaurat gràcies a la generosa contribució d'Enrique Gaviria, actualment el preserva l'Archivo Manuel de Falla a Granada.

Gràcies pel vostre suport!

Ser Mecenes del Palau de la Música Catalana és molt més que una aportació econòmica: és un compromís amb la cultura, amb la bellesa i amb la història. És convertir la vostra marca en un llegat universal i l'oportunitat de formar part d'un projecte únic.

Mecenes Protectors

artyplan
CASA SEAT
CATALONIA HOTELS & RESORTS
camins.cat
Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports
COL·EGI DE FARMACÈUTICS DE BARCELONA
CONTROL GROUP
DES Eventi y Spettacoli SL.
eurofragance
exeaimpact The Puig Family Foundation
EY Shape the future with confidence
factorenergia
Fundació FLUIDRA Llegat Joan Planes
Fundación Dvesta
Fundación Manuel Lao mlh
repsol fundación
GVC Gaesco
Gramona
mesoestetic
MITSUBISHI ELECTRIC Changes for the Better
moventia
Nestlé
savills
SEIDOR
VEOLIA

Mecenes d'Honor

Agrolimen
grupo euromadi
Sabadell Fundació
Damm Fundació
FUNDACIÓ Gandara
Fundació "la Caixa"
Fundació Grup Farmacèutic Salvat
Occident Fundación
Santander
Santander Fundación
HAVAS
Ibercaja
isp Inversiones y Servicios Publicitarios
Limak
Telefónica
The NANDO and ELSA PERETTI foundation Delegació a Catalunya

Mecenes Col·laboradors

Mitjans de Comunicació

Col·laboradors

Armand Basi – Ascensors Jordà – Bagués Masriera Joiers – Caixa Enginyers – Calaf Grup – Cecot – Centre Odontològic Dígest – Colonial SFL – FemCAT – Fundació Antoni Serra Santamans – Fundació Castell Peralada – Fundació Metalquimia – Gómez-Acebo & Pombo – Helvetia – L'Illa Diagonal – Quadis – Saba – Saret de Vuyst Travel – Scasi Soluciones de Impresion – Sesé – Soler Cabot

Gràcies pel vostre compromís!

Ser benefactor del Palau de la Música Catalana és comprometre's amb una institució cultural única al món i viure l'experiència Palau d'una manera exclusiva i pròxima. És formar part d'una comunitat de persones que comparteixen la passió per la cultura i la música, i en són ambaixadores.

Benefactors d'Honor

Prof. Rafael I. Barraquer Compte
Francesc Xavier Carbonell Castellón
Mariona Carulla Font
M. Dolors i Francesc
Pere Grau Vacarisas
María José Lavin Guitart
Marta Mora Raurich
Mª del Carmen Pous Guardia
Daniela Turco
Joaquim Uriach Torelló
Manel Vallet Garriga

Benefactors Principals

Elvira Abril
Eulàlia Alari Ballart
Pere Armadàs Bosch
Rosamaria Artigas i Costajussà
Núria Basi Moré
Lluís Carulla Font
Amb. Prof. Mark Dybul
i Mr. Jason Claire
Joaquim Coello Brufau
Josep Colomer Viure
Josep Daniel i Lluïsa Fornos
Isabel Esteve Cruella
Victor Font
Casimiro Gracia Abian
Jordi Gual i Solé
Ramon Poch Segura
Juan Eusebio Pujol Chimeno
Juan Manuel Soler Pujol
Karin Zimmermann

Benefactors

Mª Victoria de Alós Martín
Mahala Alzamora Figueras-Dotti
Manel Bertran Mariné
Gemma Borràs i Llorens
Jordi Capdevila i Pons
Oriol Coll
Rolando Correa
Elvira Gaspar Farreras
Francisco Gaudier Fargas
Pablo Giménez-Salinas Framis
Maite González Rodríguez
Irene Hidalgo de Vizcarrondo
Pepita Izquierdo Giralt
Immaculada Juncosa
Isaac Martín Salvà
Silvia Martínez Losas i Luis Vives de Prada
Juan Molina-Martell Ramis
M. Victòria Moncunill i Cirera
Joan Oller i Cuartero
Rafael Pous Andrés
Inés Pujol Agenjo
Pepe Pujol Agenjo
Toni Pujol Agenjo
Olga Reglero Bragulat
Anna Risa i Pere Marcet
Carla Sanfeliu
Josep Ll. Sanfeliu
Marc Sanfeliu
Manel Sarasa Serra
Elina Selin
Jordi Simó Sanahuja
M. Dolors Sobrequés i Callicó
Fernando Trias de Bes
Salvador Viñas Amat

El Palau de la Música Catalana agraeix també les donacions dels benefactors que volen restar en l'anonimat.

Comentari del concert

Sens dubte, un programa singular, el d'aquesta ocasió, que reuneix un grup d'intèrprets destacats en funció d'una de les obres més importants de la primera meitat del segle XX i l'estètica de la renovació. Al seu voltant s'ofereix una garlanda que parla de possibles antecedents i conseqüents.

Manuel de Falla va treballar al seu *Concert per a clavicèmbal i cinc instruments* a Granada –ciutat mítica per al Modernisme català– entre el 1923 i el 1926, és a dir, després d'haver estrenat *El Retablo de Maese Pedro* a París i *Psyché*, evocació singular estrenada el 1925 en aquest mateix escenari, que va precedir la del *Concert* aquí, fa avui cent anys. Després d'aquesta obra, Falla va aprofundir la seva relació amb Catalunya, i va dedicar els darrers vint anys de vida a *L'Atlàntida*, sobre llibret de Jacint Verdaguer.

El *Concert* proposa un grup instrumental gens freqüent, al centre neuràlgic del qual se situa el clavecí, instrument del Barroc desallotjat pel fortepiano clàssic i el piano romàntic. En principi, representa una síntesi del pensament de Manuel de Falla, que aleshores va mirar cap a la renovació, en un context de corrents europeus que propugnaven un "retorn", un Neoclassicisme –dominats per les propostes de Stravinsky a partir més o menys de la seva *Pulcinella* sobre motius de Pergolesi, del 1920.

Ja amb motiu de l'estrena del *Retablo*, el crític Adolfo Salazar va deixar clara la diferència entre els llenguatges de Falla i la distància d'aquest corrent i del seu col·lega i amic rus. La música de Stravinsky mira cap a l'exterior, mentre que la de Falla, com la poesia, cap a l'interior. Forma versus esperit, dos vessants expressius que van marcar gran part de la història de la música. Falla valorava l'estudi de les formes clàssiques només amb l'objectiu d'observar l'ordre i l'equilibri, i mai, deia, *"per fer-ne allò que un cuiner fa amb els seus motlles i receptes"*.

Aquest jardí evocador que és el *Concerto* ostenta en el primer moviment l'aire subtil de la cançó tradicional de Juan Vásquez *De los álamos vengo, madre*, en un conjunt que s'expressa en dissonàncies i gairebé asprors per la tessitura dels instruments, en una cuidada polifonia que fa homenatge a Tomás Luis de Victoria, fonament de la música espanyola, recuperada pel mestre Pedrell.

Tota l'obra –i les seves cites– revelen essències, en un entramat harmonicopolifònic ple de contrastos que, dins d'una aparent simplicitat i sòlides bases tonals, mostra en el conjunt reduït atrevits jocs politonals que fins i tot es manifesten entre les dues mans del clavecí.

Profunditat i espiritualitat dominen el segon moviment, lent –com si fos una forma adoptada al Barroc –, encara que molt distant en continguts, com veiem al *Concert italià en Fa major* de J. S. Bach, que proposa els tres temps de fórmula: ràpid, lent, ràpid.

En la forma barroca, el diàleg i el contrast són bàsics, mentre que Falla estableix un entramat –si bé el clavecí és rellevant– de respecte entre tots. La metàfora és el seu terreny preferit, i cerca una profunditat pròpia del pensament místic de santa Teresa i de sant Joan de la Creu –guies, en aquest sentit, del compositor– per subratllar el caràcter espiritual, de vegades gairebé religiós.

D'això, i del seu ambient polifònic deutor de Victoria, en sorgeixen les dues peces actuals de José María Sánchez-Verdú: el *Tantum ergo* (arranjament de l'obra de Victoria per als mateixos instruments del *Concerto*), i *Las ínsulas extrañas*, basada en sant Joan de la Creu, que l'autor qualifica com a *"viatge místic"* en set passatges que assenyalen *"una ascensió en la percepció"*.

En l'últim moviment del *Concerto*, Falla manifesta la seva admiració per Domenico Scarlatti, que va estudiar a instàncies de Pedrell, i les *Sonates* del qual (peces breus en dues parts, amb variacions a la segona) reflecteixen de forma molt subtil aspectes propis de músiques populars d'ambients espanyols del segle XVIII que expressaven els guitarristes.

El *Concerto*, dedicat a Wanda Landowska i que va rescatar el clavecí de les tenebres del Romanticisme, és un al·legat estètic no per casualitat estrenat al Palau de la Música a Barcelona, ciutat que va reconèixer Falla com ningú i dels plantejaments modernistes de la qual va beure per a obres mestres.

Jorge de Persia
Crític musical

Amb la col·laboració de:

Membre de:

Compromís amb el medi ambient:

D. L.: B21193-2026

© Agnes Jonas